

ШПАНСКЕ КЊИЖЕВНЕ НАГРАДЕ

Најзначајније признање на шпанском говорном подручју, награда Сервантес, ове године је додељена уругвајској књижевници Кристини Пери Роси (1941). У књижевности је присутна преко педесет година и њено дело обухвата поезију, прозу, есеје и путописе. У саопштењу жирија, каже се да су у њеном делу препознали „путању књижевних тенденција нашег времена и широки књижевни распон ауторке способне да свој таленат уобличи у мноштво жанрова”.

Кристина Пери Роси дипломирала је компаративну књижевност у родној земљи и радила је као асистент на Универзитету у Монтевидеу. Била је друштвено ангажована и оштра критичарка аутократског режима, због чега је доспела на црну листу новина и медија. Под све већим притисцима, била је принуђена да прекине универзитетску каријеру и 1972. одлази у емиграцију. Краће време борави у Шпанији и одатле одлази у Париз. После пада франкистичке дикатуре, враћа се у Барселону, где ради као новинар и добија шпанско држављанство.

На књижевну сцену је ступила још шездесетих година збирком приповедака *Живећи (Viviendo, 1963)* и романима *Напушћени музеји (Los museos abandonados, 1968)* и *Књига мојих рођака (El libro de mis primos, 1969)*, за које је добила књижевне награде у Уругвају. Хулио Кортасар ју је сматрао „великим иноватором кратке приче”. По мишљењу других критичара, њено најзначајније дело је роман *Брод лудака (La nave de los locos, 1984)*, експериментални роман у форми пастиша путописа. Што се тиче поезије, Кристина Пери Роси је сматра „главним родом, есенцијом и начином живота”.

Издавачка кућа Анаграм већ 49 година додељује награду за есеј. Овогодишњи добитник је писац из Мексика, Енрике Диас Алварез (1976), за књигу *Реч која се њојављује – Свегочење као чин њреживљавања (La palabra que aparece. El testimonio como acto de*

supervivencia). Награђени есеј „Филозофија страха” детаљно проучава нарацију о ратним страховима, од тројанских ратова до модерних ратова који се воде дроновима, из до сада занемариване, позадинске перспективе и анализира шта то нарације о граничним искуствима чини толико заводљивим. А тема која се провлачи кроз читаву збирку је однос насиља и језика, јер „насиље се, поред осталог, врши и језиком, који је истовремено и оружје против њега”, каже се у саопштењу жирија.

Награда Планета са највећим новчаним износом у Шпанији, од милион евра, додељена је за историјски трилер *Zep (La bestia)* анонимној списатељици Кармен Моли, о којој се у књижевним круговима мало знало, осим да има три сина. Ништа то не би било необично да се на свечаној додели није испоставило да иза њених бестселера стоје три писца: Антонио Мерсеро, Хорхе Дијаз и Агустин Мартинез.

НОВИ ТАЛАС ПЕРУАНСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Културна сцена Перуа деценијама је била подељена на креолски свет приморских градова, који се препознавао по западњачком, евроцентричном наслеђу, и дуго маргинализовану културу унутрашњости земље, Анда и Амазоније, са коренима у традицији урођеничких племена. На недавно одржаном Сајму књига у шпанској Гвадалахари влада Перуа је у последњем тренутку одлучила да промени састав књижевне репрезентације и укључи писце са Анда и Амазоније, како би „представила полифонију маргиналованих гласова” који неретко стварају и на урођеничким језицима, као што су кечуа или вампи. Искључена су позната и афирмисана имена попут Карине Паћеко и Габријеле Вајнер, а у знак протеста су се повукли Сантјаго Ронкарољо, Алонсо Куето и други, док је Марио Варгас Љоса измењени састав репрезентације лапидарно отписао као „жалостан”.

Колико је та оцена неправедна, сведоче и поједини изостављени писци, попут Габријеле Вајнер. Нови, махом млађи аутори су они који проналазе нове форме да испричају о последицама које је оставио у земљи крвави рат са герилцима покрета „Сендеро луминосо”, аутори који преиспитују историју научену од очева и окрећу се традицији предака, који за своје књижевне претке радије узимају Хуана Рамона Рибеиру и Хосе Марију Аргедаса него Љосу. По речима Милуске Бенавидес, коју часопис *Гранија*

убраја међу најзначајније хиспаноамерике књижевнике млађе од 35 година, „генерација нових писаца не долази из традиционално привилегованих слојева, они су потомци миграната чији се социјални статус консолидовао у последњих двадесет година и они носе промену поетике и наратије, доводећи у питање званично утврђену верзију историје”. Колико год неспретно била спроведена одлука владе, она је била нужна да би се у иностранству показала лепеза перуанске књижевности на свим језицима, која у последњих петнаест година бележи вишеструки раст објављених наслова и тиража.

IN MEMORIAM: МАРИ-КЛЕР БЛЕ (1939–2021)

Франкофона књижевница из Канаде, Мари-Клер Бле, преминула је 30. новембра. Рођена је у Квебеку и одрасла у радничкој породици, а пажњу књижевног света је привукла већ са двадесет година првим романом *Леџа звер* (*La Belle Bête*, 1959). Велики покровитељ у књижевној каријери био јој је амерички критичар и писац Едмунд Вилсон, који је младу ауторку описао као „класу за себе”, с којом „интелектуални живот француске Канаде коначно стиче зрелост”, док су је као свој узор наводили Маргарет Атвуд и Емануел Карер. Објавила је преко двадесет романа, драма и збирки поезије. Француску књижевну награду Медиси добила је за роман *Једно раздобље у живојћу Емануела* (*Une saison dans la vie d'Emmanuel*, 1965), док је високим канадским признањем, наградом Гавернор, овенчана 1996. за романескни циклус у десет књига *Жудње* (*Soifs*). Последњих година је њено име било у оптицају као могући добитник Нобелове награде.

Тематика првих романа, са аутобиографским детаљима, заснивала се на животу радничке класе Квебека у крајњем сиромаштву и непрекидном болу. Седамдесетих година, ауторкин фокус се шири на читаво канадско друштво са његовим контрадикторностима, крајњим конзервативизмом и репресијом маргинализованих слојева. Но, у центру сваког од њих налазе се примордијални односи родитеља и деце, осуђени да се развијају у контексту који не оставља простора за топле породичне односе.

Приредио
Преграј ШАПОЊА